

Stockholm den 11 april 2019

R-2019/0519

Till Justitiedepartementet

Ju2019/00598/L2

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 20 februari 2019 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Tydligare regler vid konsumentavtal (Ds 2019:3).

Sammanfattning

Advokatsamfundet kan i allt väsentligt ställa sig bakom de förslag till lagändringar som lämnas i promemorian . Advokatsamfundet vill dock särskilt framhålla följande.

Synpunkter

Lagstiftning genom förarbeten

Av promemorian framgår att EU-kommissionen, vid kommissionens översyn av hur Sverige har implementerat direktiv 2011/83/EU, framfört kritik mot att Sverige har sökt implementera delar av direktivet genom hänvisningar i förarbeten. Även om förarbeten har en viktig roll i svensk lagstiftningstradition finns det – enligt Advokatsamfundet – fog för kommissionens kritik mot denna lagstiftningsteknik, då den medför att lagstiftningen blir svårtillgänglig för den enskilde, vilket i sig medför risker ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

I detta sammanhang noterar Advokatsamfundet följande rörande frågan om riskens övergång och den ändring som föreslås i 6 § konsumentköplagen. I promemorian (s. 68) anges att ändringen i 6 § konsumentköplagen inte avses innebära någon ändring av det tidigare rättsläget och hänvisar till konsumentköplagens förarbeten (prop. 89/90:90 s. 69). I denna proposition ges ett antal exempel på när en vara ska anses ha kommit i köparens besittning. Bland dessa exempel kan nämnas att om varan lämnas i en villaträdgård ska den anses överlämnad, men däremot inte om den lämnas utanför en lägenhetsdörr. Dessa exempel synes något otidsenliga och i praktiken torde det vara vanligt att leveranser av exempelvis mat och andra varor, med konsumentens godkännande (inte sällan lämnat per sms eller liknande), lämnas även utanför lägenheter. Vidare anges såväl i den tidigare propositionen som i promemorian att huruvida en konsument har fått varan i sin besittning

(om *varan har tagits om hand*) får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det aktuella fallet (promemorian s. 67-68), då exempelvis frågan om konsumenten har godkänt att den lämnas utanför lägenheten kan få betydelse.

Advokatsamfundet är väl medvetet om att frågan om huruvida någon har fått något i sin besittning eller ej är en komplex fråga i svensk rätt, som inte lämpligen kan utredas inom ramen för en sådan här begränsad utredning, men det synes likväl önskvärt om det kan tydliggöras i lagtexten vad som avses med besittning i detta fall när konsumenten aktivt väljer att ta om hand om en vara på visst sätt vid leverans. Möjligen kan en lösning liknande den som föreslås rörande garantibegreppet (promemorian s. 41-43) användas, nämligen att en tydlig definition införs utan att nödvändigtvis begreppet *besittning* används. I sammanhanget noteras att särskilt mindre näringsidkare ofta torde ha små eller obefintliga möjligheter att påverka de stora och internationellt verksamma logistikföretagens villkor eller praxis kring avlämnade av varor, än mindre möjlighet att av konkurrensskäl avstå från att till sina kunder erbjuda logistikföretagens tjänster, genom vilka det torde vara vanligt att konsumenten genom sms eller liknande aktivt kan godkänna att avlämnade sker via en lägenhetsdörr.

Konsumenters behov av lättillgänglig lagstiftning

En grundläggande och övergripande princip på konsumenträttens område är att lagstiftningen ska vara lättillgänglig och lättöverskådlig. Att så är fallet framgår exempelvis av förarbetena till den nuvarande konsumentköplagen. Av propositionen till konsumentköplagen (prop. 1989/90:8 s. 22-23), framgår att det då tidigare systemet med två delvis parallella lagar på konsumentköpsområdet (1905 års köplag och 1973 års konsumentköplag) hade kritiserats för att vara svårt att förstå och svårt att överblicka. Samma kritik menar Advokatsamfundet kan riktas mot dagens konsumentköprätt. För att kunna tillvarata sina rättigheter i en köprättslig situation, måste en konsument känna till, värdera och tillämpa, bland annat konsumentköplagen, lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokalen och avtalsvillkorlagen. Även annan lagstiftning kan vara av relevans. Med den snabba ökningen av e-handel, som har noterats på senare år, är redan nu de ”distansköp” som för tio eller tjugo år sedan måhända var en relativt begränsad företeelse, en viktig del av de konsumentköp som görs, och kommer inom kort att vara en helt central del av många slags konsumentköp. Här kan exempelvis noteras att hela tillväxten i försäljningen av så kallade sällanköpsvaror under 2018 ägde rum i e-handeln.¹

Det förefaller rimligt att den konsumenträttsliga skyddslagstiftningen har störst betydelse i det enskilda fallet när det rör inköp av sådant slag, som sker mer sällan än när det gäller dagliga inköp. Även om informationsinsatser görs av exempelvis Konsumentverket på detta område, så är det komplext och svårtillgängligt för den enskilde att veta exempelvis om det är konsumentköplagen eller någon annan lag som ska tillämpas.

¹ Se HUI Research pressmeddelande den 7 mars 2019: <http://www.hui.se/nyheter/okad-polarisering-i-detaljhandeln>.

Mot bakgrund av det ovanstående, men även med beaktande av exempelvis de förändringar som har skett i konsumentbeteende när det gäller konsumtion av elektroniska tjänster – exempelvis i form av mobilapplikationer, mjukvaror, strömningstjänster och andra liknande tjänster – anser Advokatsamfundet att det finns anledning för Justitiedepartementet att göra en övergripande genomlysning av konsumenträtten, så att det nuvarande lapptäcket med en mängd olika lagar, som reglerar olika delar av det konsumenträttsliga skyddet, kan föras samman i en mer sammanhållen lagstiftning. En tänkbar lösning skulle kunna vara en ny *konsumentbalk* som skulle kunna innehålla bl.a. konsumentköprättsliga regler, konsumenttjänsträttsliga regler, regelverket rörande finansiell rådgivning till konsument, konsumentkrediträttsliga regler och de avtalsrättsliga regler som är relevanta för konsument. En sådan mer heltäckande konsumentlagstiftning skulle, om den är väl genomförd, bli mer överblickbar, lättbegriplig och lättillämpad för såväl den enskilde konsumenten som för näringsidkare som erbjuder varor och tjänster till enskilda.

Ett sådant lagstiftningsprojekt skulle kunna ske stegvis, där ett första steg kunde vara att sammanföra de konsumentköprättsliga reglerna i en lag som reglerar såväl köp i butik, som e-handel och andra köp på distans.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg